

Art Medieval (20048)

Titulació/estudi: Grau en Humanitats

Curs: 3r - 4t

Trimestre: 2n

Nombre de crèdits ECTS: 5 crèdits

Hores dedicació estudiant: 125 (ECTSx25)

Llengua o llengües de la docència: català

Professorat: Francesc-Xavier Mingorance i Josep M. Palau

1. Presentació de l'assignatura o descriptor

Estudi de les principals manifestacions artístiques als comtats catalans durant el període romànic (segles X-XIII).

Amb el desenvolupament de l'assignatura, es pretén que l'alumnat assoleixi tot un seguit de coneixements relatius a l'art romànic i la seva significació dins el context dels comtats catalans i les seves relacions amb la resta de regnes peninsulars.

2. Competències a assolir

Competències generals	Competències específiques
Instrumentals 1. Capacitat d'anàlisi i de síntesi. 2. Capacitat d'organització i planificació. 3. Comunicació oral i escrita en la llengua pròpia. 4. Coneixement d'una llengua estrangera. 5. Cerca documental i fonts de referència 6. Interrelació del coneixement del concret amb els coneixements teòrics 7. Comprensió de la interrelació entre literatura, història, art i pensament Interpersonals 8. Reconeixement de la diversitat i la multiculturalitat. 9. Raonament crític. Sistèmiques 10. Coneixement d'altres cultures i costums. 11. Capacitat per treballar amb rigor i esforç. 12. Capacitat de formació continuada. 13. Capacitat per mantenir desperta la curiositat.	1. Situar les manifestacions artístiques del romànic català dins el context social i cultural on s'han originat. 2. Establir relacions apropiades entre la cultura escrita i la cultura visual de l'època estudiada. 3. Adquirir criteris objectius per a la interpretació i l'avaluació de les obres d'art romànic, en general, i de les de l'art romànic català en particular. 4. Reconèixer els atributs iconogràfics de les representacions més habituals en l'art romànic. 5. Reconèixer els condicionants tècnics i conceptuals que determinen l'adopció de determinades formes artístiques en detriment d'altres. 6. Identificar la pervivència de determinades formes i trets estilístics i saber vincular-ho a processos de codificació, transmissió i vulgarització. 7. Adquirir els hàbits visuals necessaris per a l'estudi d'obres d'art de diferents èpoques.

3. Continguts

Bloc A (Francesc-Xavier Mingorance)

Tema 1

La historiografia del romànic català. Arquitectura i escultura. Estat de la qüestió.
Els trets definidors de l'arquitectura i escultura romàniques als comtats catalans

Tema 2

El Segle XI

L'arquitectura i l'escultura romàniques d'arrel autòctona

L'arquitectura i l'escultura romàniques d'arrel llombarda

El Segle XII

La pervivència de les formes llombardes al romànic dels comtats catalans

L'escultura romànica del segle XII als comtats catalans, del focus rossellonès als grans claustrs

Tema 3

Les grans seus catedralícies de la Catalunya Nova i llurs escoles.

L'arribada del Cister i la seva influència en el darrer romànic

Bloc B (Josep M. Palau)

Tema 4

L'escultura romànica en fusta: les marededéus, les majestats i els davallaments.

Tema 5

La pintura mural romànica i els principals focus de producció a Catalunya i les relacions amb la pintura castellana i aragonesa. La pintura sobre fusta.

Tema 6

La il·luminació de manuscrits. Les arts de l'objecte.

4. Avaluació

Avaluació continuada

A partir de l'assistència a les classes plenàries i als seminaris, dels treballs durant el curs i de l'examen final s'avaluarà a l'alumne. Les classes plenàries tindran caràcter magistral, mentre que els seminaris cercaran la participació dels alumnes.

Durant el trimestre els alumnes hauran de realitzar 2 treballs, els quals conformaran un 30% de la nota cadascun.

Finalment es realitzarà un examen en què s'hauran de demostrar els coneixements adquirits durant el curs a través de l'exposició de dos temes (un de cada bloc) i del comentari de dues diapositives (una de cada bloc).

El sistema d'avaluació consistirà en:

- Treball bloc A (30%)
- Treball bloc B (30%)
- Examen final (40%)

Per superar l'assignatura cal aprovar l'examen final.

5. Bibliografia i recursos didàctics

5.1. Bibliografia bàsica

La bibliografia de l'assignatura es comentarà i, si s'escau, ampliarà en el decurs de les classes.

Walter W.S. COOK; Josep GUDIOL I RICART: *Pintura e imageria románicas*. Madrid: Plus Ultra, 1947-1977 (Ars Hispaniae, VI).

Francesca ESPAÑOL; Joaquin YARZA: *El romànic català*. Barcelona: Angle, 2007.

Joaquim FOLCH I TORRES: *La pintura romànica sobre fusta*. Barcelona: Alpha, 1956 (Monumenta Cataloniae, IX).

Josep GUDIOL I RICART; José Antonio GAYA NUÑO: *Arquitectura y escultura románicas*. Madrid: Plus Ultra, 1947-1977 (Ars Hispaniae, V)

Josep PUIG I CADAFALECH, Antoni de FALGUERA i Josep GODAY: *L'arquitectura romànica a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1909-18. (Edició facsímil 2001). 4 vols.

Josep PUIG I CADAFALECH: *L'escultura romànica a Catalunya*. Barcelona: Alpha, 1953. 3 vols (Monumenta Cataloniae, V-VII)

Joan SUREDA. *La pintura romànica a Catalunya*. Madrid: Alianza Forma, 1995.

5.2. Bibliografia complementària

Obres col·lectives

AADD. *Catalunya Romànica*. Jordi VIGUÉ; Antoni PLADEVALL (dirs.). Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1984-1998, 28 vols.

AADD. *Enciclopedia del románico*. M. A. García Guinea, J. M. Pérez González (dirs.). Aguilar de Campoo: Fundación Santa María la Real [Centro de Estudios del Románico], 2002-2010, 31 vols. (en curs de publicació).

Obres generals

Isidro BANGO: *Arte románico*. Serie *Historia del Arte*. Madrid: Historia 16, 1989.

Isidro BANGO: *El arte románico*. Madrid: Espasa Calpe, 1991.

Xavier BARRAL; Joan SUREDA. *La época de los monasterios: La plenitud del románico*. Barcelona: Lunwerk, 1995.

Vicenç BURON: *Esglésies romàniques catalanes. Guia*. Barcelona: Artestudi, 2004.

Emilio CAMPS CAZORLA. *El arte románico en España*. Barcelona: Labor, 1935.

Eduard CARBONELL: *L'art romànic a Catalunya. Segle XII*. Barcelona: Edicions 62, 1974-1975. 2 vols.

Eduard CARBONELL: *Els grans monestirs romànics i gòtics: des Sant Pere de Rodes a la Catedral de Mallorca*. Barcelona: Edicions 62, 1977.

Antoni CONEJO DA PENA. *El románico en España*. Madrid: Susaeta, 2004.

Núria de DALMASES; Antoni JOSÉ PITARCH. *Els inicis i l'art romànic. Segles IX-XII*. Barcelona: Edicions 62, 1986. (Història de l'art català; 1)

Núria de DALMASES; Antoni JOSÉ PITARCH. *L'època del Cister. Segle XIII*. Barcelona: Edicions. 62, 1985. (Història de l'art català; 2)

Marcel DURLIAT: *El arte románico*. Madrid: Akal, 1992.

Marcel DURLIAT: *España románica*. Madrid: Ediciones Encuentro, 1993.

Eduard JUNYENT: *Catalogne romane*. La voie lactée. Zodiaque. Saint Léger Vauban, 2000.

Louis RÉAU: *Iconografía del arte cristiano*. Barcelona: Ediciones del Serbal, 1998. 6 vols.

Joan SUREDA: *El arte románico*. "Historia del Arte", vol 2: *La Edad Media*. Madrid, Alianza Forma, 1996.

Walter Muir WHITEHILL: *L'art romànic a Catalunya. Segle XI*. Barcelona: Edicions 62, 1973.

Joaquín YARZA: *Arte y arquitectura en España 500/1250*. Madrid: Cátedra, 2000.

Joaquín YARZA: *La Edad Media*. Col·lecció *Historia del Arte Hispánico II*. Editorial Alhambra. Madrid, 1980.

Arquitectura

AADD: *Els Comacini i l'arquitectura romànica a Catalunya*. Ajuntament de Girona i Museu Nacional d'Art de Catalunya. Girona 2010.

Joan-Albert ADELL: *L'arquitectura romànica a Catalunya*. Col·lecció "Coneguem Catalunya" 16. Els llibres de la frontera. Barcelona, 1986.

Xavier BARRAL. «L'arquitectura religiosa preromànica i romànica». A: *Arquitectura religiosa antiga i medieval*. Barcelona: Isard, 1999. (Art de Catalunya: Ars Cataloniae; 4)

Joan-F. CABESTANY: *Diccionari d'arquitectura romànica catalana*. TERMCAT. Barcelona, 2006.

Kenneth John CONANT: *Arquitectura carolingia i románica 800-1200*. Edicions Cátedra. Madrid, 1991.

Isabel FRONTÓN: *Catedrales románicas*, Editorial Jaguar. Madrid, 2004

Hans Erich KUBACH: *Arquitectura románica*. Editorial Aguilar. Madrid, 1989.

Josep PUIG I CADAFAALCH: *Les influències lombardes en Catalogne*. Henri Delesques. Caen, 1908.

Escultura en pedra

AADD: *Le maître de Cabestany*. La-pierre-qui-vire. Zodiaque. Saint Léger Vauban.

Xavier BARRAL: «Preromànic i Romànic». A: *Escultura antiga i medieval*. Barcelona: Isard, 1997. (Art de Catalunya: Ars Cataloniae; 6)

Jordi CAMPS: *El claustre de la catedral de Tarragona: escultura de l'ala meridional*, dins "Lambard" Sèrie Monografies i recerques, 1. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 1988.

Henri FOCILLON: *La escultura románica*. Editorial Akal. Madrid, 1989.

Francesc FITÉ: *Escultura tardana: les portades de l'anomenada escola de Lleida*, dins *Congrés de la Seu Vella de Lleida*. Pagès Editor. Lleida, 1991. p. 77-92

Georges GAILLARD: *Premiers essais de sculpture monumental en Catalogne: aux Xe et XI siècles*. Hartman Ed. París, 1938.

Immaculada LORÉS: *Escultura gironina del cercle del claustre de la seu de Girona*, a "Estudi general". Girona 1981.

Immaculada LORÉS: *L'escultura del claustre de la catedral de Girona i del monestir de Sant Cugat del Vallès: formació, desenvolupament i difusió*. Publicacions Universitat de Barcelona, 1992.

Immaculada LORÉS: *El claustre de Sant Pere de Rodes: de la memòria a les restes conservades: una hipòtesi sobre la seva composició escultòrica*. Edicions de la Universitat de Lleida. Lleida, 1994.

Maria Luisa MELERO: *Iconografía de los oficios artísticos en el románico. Algunas representaciones de la escultura monumental*, dins "Lambard", 13. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona 2000-2001. p. 61-80.

Arthur Kinsley PORTER: *Escultura románica en España*, The Pegasus Press. Florència, 1928.

Meyer SCHAPIRO: *Estudios sobre el románico*. Alianza Editorial. Madrid 1984.

YARZA, Joaquin; BOTO, Gerardo (Coords.): *Claustros románicos españoles*. Edilesa. León, 2003

Escultura en fusta

Rafael BASTARDES I PARERA. *Els davallaments romànics a Catalunya*. Barcelona: Artestudi, 1980.

Rafael BASTARDES I PARERA. *Les talles romàniques del Sant Crist a Catalunya*. Barcelona: Artestudi, 1978.

Rafael BASTARDES I PARERA. *Les majestats del taller de Ripoll*. Barcelona: l'autor, 1978.

Rafael BASTARDES I PARERA. *La representació del Sant Crist al taller d'Erill*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1978.

Walter W.S. COOK; Josep GUDIOL I RICART: *Pintura e imaginería románicas*. Madrid: Plus Ultra, 1947-1977 (Ars Hispaniae, VI).

Maties DELCOR. *Les verges romàniques de la Cerdanya i el Conflent en la història i en l'art*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1970.

Clara FERNÁNDEZ-LADREDA. *Imaginería medieval mariana*. Pamplona: Gobierno de Navarra, 1988.

Manuel TRENS. *Les majestats catalanes*. Barcelona: Alpha, 1963 (Monumenta Cataloniae, XIII).

Pintura i miniatura

Joan AINAUD DE LASARTE. *La fascinació del romànic*, dins *La pintura catalana*. Vol. I. Barcelona: Carroggio, 1989.

Xavier BARRAL: «Pintura preromànica i romànica». A: *Pintura antiga i medieval*. Barcelona: Isard, 1998. (Art de Catalunya : Ars Cataloniae; 8)

Pere BOHIGAS. *La ilustración y la decoración del libro manuscrito en Cataluña*. Vol. 1: *Período románico*. Barcelona: Asociación de Bibliófilos de Barcelona, 1960.

Gonzalo M. BORRÁS GUALIS; Manuel GARCÍA GUATAS. *La pintura románica en Aragón*. Zaragoza: Caja de Ahorros de la Inmaculada, 1978.

Walter W.S. COOK; Josep GUDIOL I RICART: *Pintura e imagerie románicas*. Madrid: Plus Ultra, 1947-1977 (Ars Hispaniae, VI)

Joaquim FOLCH I TORRES: *La pintura romànica sobre fusta*. Barcelona: Alpha, 1956 (Monumenta Cataloniae, IX).

Josep GUDIOL I CUNILL. *La pintura mig-aval catalana. Els primitius*. Vol. 1: *Els pintors. La pintura mural*. Vol. 2: *La pintura sobre fusta*. Vol. 3: *Els llibres il·luminats*. Barcelona: Barbra, 1927-1955.

Charles L. KUHN. *Romanesque mural painting of Catalonia*. Cambridge: Harvard University Press, 1930.

Josep PIJOAN. *Les pintures murals romàniques de Catalunya*. Barcelona: Alpha, 1948 (Monumenta Cataloniae, IV)

Joan SUREDA. *La pintura romànica a Catalunya*. Madrid: Alianza Forma, 1995.

Joan SUREDA. *La pintura romànica en España*. Madrid: Alianza Forma, 1995.

Arts de l'objecte

M. Madeleine GAUTHIER. *Émaux du Moyen Âge Occidental*. Fribourg: Office du livre, 1972.

Peter LASKO. *Arte sacro 800-1200*. Madrid: Cátedra, 1999.

M. Teresa MATAS. *Els esmalts romànics a Catalunya. I. Arquetes*. Barcelona: Artestudi, 1982.

5.3. Recursos didàctics

A l'Aula Global hi haurà, si s'escau, recursos didàctics sobre l'assignatura: enllaços a webs, resums, imatges, etc. La presentació de les classes sempre anirà acompanyada de PowerPoint.

6. Metodologia (optatiu)

En les **sessions plenàries** s'exposaran les característiques principals de les diverses manifestacions artístiques del romànic català i la seva relació amb les de la resta peninsular.

En els **seminaris**, l'alumnat desenvoluparà de manera pràctica, sota la tutorització del professorat, els aspectes més rellevants del temari teòric que s'explicarà a les sessions plenàries. D'aquesta manera, es comprovarà la comprensió dels continguts i la capacitat de reflexió i anàlisi de les manifestacions artístiques. En tot moment es cercarà la participació dels alumnes, els quals hauran de ser capaços de determinar les semblances i diferències entre els períodes i la pervivència dels models artístics.

7. Programació d'activitats

A grans trets se seguirà aquest programa, però hi pot haver variacions de dates sempre i quan se consensuin amb els alumnes.

ART MEDIEVAL (20048), GRUP 1		
	Dilluns	Dimecres
09/01 - 13/01	Tema 1	Tema 1
16/01 - 20/01	Tema 1	Tema 2
23/01 - 27/01	Tema 2	Seminari 101
30/01 - 03/02	Tema 3	Seminari 102
06/02 - 10/02	Tema 3 (Lliurament Treball 1)	Seminari 103
13/02 - 17/02	Tema 4	Tema 4
20/02 - 24/02	Tema 5	Tema 5
27/02 - 02/03	Tema 5	Seminari 101
05/03 - 09/03	Tema 6	Seminari 102
12/03 - 16/03	Tema 6 (Lliurament Treball 2)	Seminari 103